

Klic TRIGLAVA

LETO IX.

4. AVGUSTA 1956.

ŠTEV.194.

MANJ DOLARJEV ZA TITA

Ameriški kongres je izglasoval 2,300 milijonov dolarjev vojaške pomoči tujim državam, od katerih pa ne bo Jugoslavija prejela niti dolarja. Napori predsednika Eisenhowerja, da kongres odobri okrog 30 milijonov dolarjev za Jugoslavijo, so propadli kljub opozorilu, ki ga je dal kongresu predsednik senatskega odbora za zunanje zadeve, senator George, da bo odklonitev te pomoči "definitivno in brez vsakega dvoma potisnila Jugoslavijo, ki ima najmočnejšo armado v Evropi, v naročje Kremlja". Kongres je odobril samo predlog, da se nadaljuje z vojaško pomočjo, ki je bila Jugoslaviji odobrena v preteklosti in ki doslej še ni bila izčrpana. Znesek, ki ga bo tako Jugoslavija še vedno lahko uporabila, znaša okrog 100 milijonov dolarjev. Celokupna vrednost vojaške pomoči, ki so jo Združene Države dale Jugoslaviji od 1948 leta dalje, pa znaša okroglo en bilijon dolarjev.

Mi se temu razvoju ne čudimo. Bilo bi nedvomno neumno odobravati Titovi vladi nadaljno vojaško pomoč, ko pa je normalizirala svoje odnose z onimi, zaradi katerih se je oboroževala. S pomočjo Amerike je Tito zgradil armado, ki razpolaga z modernim orožjem, vključno jet-letala. Pod sovražnim pritiskom Sovjetov in njihovih satelitov je prišlo tudi do organiziranja Balkanske Zveze med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo in vedno več je bilo glasov, da se bo Jugoslavija povezala na vojaškem polju na en ali drug način tudi z Italijo in NATO-m. Na vrhuncu hladne vojne je zapadna stran Železne Zaveske postajala podobna velikemu vojaškemu taborišču od Skandinavije do Kavkaza in nato preko Bagdadskega sporazuma in SEATOa do Daljnega Vzhoda. S topitvijo hladne vojne pa se je začela topiti tudi potreba za takimi vojaškimi napori, ki so predstavljali ogromno breme za gospodarstva udeležencev. Titova vlada je bila morda srečnejša od marsikaterih drugih, kajti do bivala je z Zapada tudi vsakovrstno drugo pomoč, od katere večji del je bil brez plačen. Toda kljub temu, da je vojaška pripravljenost začela igrati drugorazredno vlogo, se je na Zapadu vseeno smatralo, da sedanja sovjetska politika ne sme zmanjšati budnosti vse dotlej, dokler Sovjeti ne dajo tudi konkretnih dokazov za svojo miroljubnost.

Tito je, izgleda, smatral, da se to njega ne tiče. On ni čakal dokazov miroljubnih namenov novih moskovskih voditeljev, ampak na svojo roko uredil odnose z njimi in to nele kot državnik marveč tudi kot komunist. Usvojil je sovjetsko tezo o razorožitvi in hvalil napore Sovjetske Zveze v ta namen. Balkanska Zveza je naenkrat izgubila svoj prvotni reson d'etre in v zapadni vojaški strategiji je nastala luknja.

Jasno je, da se Titu ni treba oboroževati, ako zagovarja razorožitev, kar je bilo znova poudarjeno na Brionskem sestanku in pri sprejemu članom Sherwoodovega seminarja, o katerem še posebno poročamo v današnji številki. Zato se strinjamo z odločitvijo ameriškega kongresa. Žal pa bi nam bilo, ako bi se kaj podobnega dogodilo tudi z gospodarsko pomočjo, ki drži Zapadu odprta vrata v Jugoslavijo. Znaenkrat izgleda, da bo Jugoslavija dobila novih 17 milijonov dolarjev v ta namen. Gospodarska povezanost z Zapadom je v gotovi meri jamstvo, da bo Jugoslavija še nadalje ostala neodvisna od Sovjetov. A v tem pravcu, se nam zdi, usmerjajo novi sovjetski oblastniki velike napore. Nedavni obisk podpredsednika Mikojana na Brionih je baje imel namen prepričati nadaljne zблиževanje med Jugoslavijo in Organizacijo za Evropsko Ekonomsko Sodelovanje, ki je postalo intenzivnejše kljub Titovemu obisku v Moskvi.

Uredništvo.

POLOM BRIONSKEGA SESTANKA

Brionski sestanek med Titom, Naserjem in Nehrujem je pokazal, da Naser ni izpolnil pričakovanja ostalih dveh državnikov in da se vprašanje razširitve idej o ko-eksistenci in nevtralnosti na Srednji Vzhod in severno Afriko ni premaknilo s svoje začetne točke. Brionski komunike o zaključku razgovorov vsebuje bolj Tito-Nehrujevo linijo v mednarodnih zadevah kot pa Naserjevo. Lahko bi rekli, da je Naserjeva misija, da pridobi Tita in Nehruja za svoje ozke cilje na Srednjem Vzhodu in severni Afriki, doživela polom. Novinec Naser se od ostalih dveh ni naučil ničesar in sedaj roma iz skrajnosti v skrajnost. Čim se je vrnil domov, je zaplenil družbo za upravljanje sueškega prekopa in udaril pono su Angleže in Amerikance, ki so odbili finančno pomoč za izgraditev velikegaje za pri Aswanu na reki Nilu zaradi njegovega flirtanja s Sovjeti, Kitajci in ostalimi komunističnimi sateliti. Kar se je posrečilo Titu in delno Nehruju, se ni posrečilo Naserju. Časi so se pač izpremenili in politika izigravanja ene strani proti drugi ne prinaša več omembe vrednih obresti. Kaj se bo zgodilo z Naserjem, je vprašanje zase, vsekakor pa se zdi gotovo, da se je s tem poslednjim dejanjem razblinila v nič vsaka platforma, na kateri so se na videz zedili na Brionih.

Tito-Nehrujeva politika mirnega sožitja med narodi je, sodeč po Brionskem komunikeju, premalo realistična in objektivna, da bi mogla biti sprejeta pri neopredeljenih narodih kot osnova za združevanje. Medtem ko komunike poudarja nujnost sprejetja Kitajske v Združene Narode in potrebo za pogajanja med obema Nemčijama ter previdno napada kolonialno politiko v Alžiru, ni nikjer govora o sovjetskem vmešavanju na Srednjem Vzhodu in oboroževanju Arabcev s češkim orožjem, boju poljskih delavcev proti tiraniji, in sovjetski kolonialni politiki v baltiskih državah. Fraza, da "miru ni moč doseči z razkosanjem, marveč s težnjo po kolektivni varnosti v svetovnem obsegu in z razširitvijo področja svobode kakor tudi z odpravo nadvlade ene dežele nad drugo", je presplošna, da bi kaj pomenila v luči dejstva, da je kritiki podvržen predvsem Zapad, a Vzhod morda samo indirektno.

I.S.

TITO O OBISKU V SSSR

Še predno je bil poznan izid Titovega obiska v Sovjetski Zvezi, je KLIC TRIGLAVA izrazil mišljenje, da ni verjetno, da bi prišlo do bistvenih sprememb v jugoslovanski zunanji politiki (št.191.). Do te ugotovitve smo prišli na podlagi analize razvoja dogodkov, ki so jugoslovanske voditelje prepričali, da je pravilnejše in koristnejše stati na načelu enakopravnosti in neodvisnosti v odnosu na druge države, zapadne ali vzhodne, kot pa sprejemati ukaze iz Moskve ali kake komunistične internacionale, ki ne računa z lokalnimi pogoji posameznih dežel in jih prisiljuje k politiki, ki predpostavlja "skupne interese" lokalnim. Jasno je, da so Titu komunisti v drugih državah ideološko bližji kot pa zapadni demokrati, toda odnosi med njimi je ena stvar, zunanja politika pa druga. Na koncu koncev bi to isto mogli reči za vse druge svetovno-nazorske skupine. Zme da v antikomunističnih kritikah vlada predvsem zato, ker je mnogo težje presojati in napadati Tita v pogojih mednarodne koeksistence kot pa če bi imeli še vedno dva do zob oborožena tabora in bi Tito jasno in glasno pihal v sovjetski rog, ne puščajoč v svetu nobenega dvoma o svoji pripadnosti.

Petdeset slušateljev na Sherwoodovem seminarju v Združenih Državah, med katere spadajo predstavniki visokih ameriških znanstvenih, kulturnih in verskih ustanov, je zato verjetno zanimalo, vkoliko se je Titova politika spremenila in kakšni so sedaj odnosi med njim in Zapadom. 16.julija so obiskali Tita na Brionih in mu zastavili vrsto vprašanj, od njegovega obiska v SSSR pa do položaja verskih skupin v Jugoslaviji. Pri tem so poudarili, da so oni kristjani in ne komunisti, a da jih vseeno preveva čut prijateljstva do Tita. Titove odgovore bi mogli na kratko povzeti s temi-le ugotovitvami:

Sovjeti so preklicali vse obdolžitve proti Jugoslaviji in s tem omogočili medsebojne odnose "kakršne smo mi želeli in kakršni morajo po našem mnenju biti med velikimi in malimi državami". Sovjeti so usvojili jugoslovansko koncepcijo o enakopravnih odnosih, neodvisnosti in nevmešavanju in - "česar za Stali na ni bilo" - upoštevali so jugoslovansko mnenje, čeprav se v gotovih vpraša =

njih ni skladalo z njihovim. Jugoslovani si niso z ničemer zavezali rok, bodisi kar se tiče notranje ali zunanje politike. Sovjeti so potrdili, da je jugoslo = vanska politika v pogledu mednarodnih zadev in sožitja pozitivna, ker zmanjšuje mednarodno napetost. Tito in njegovi sodelavci so se izrazili proti ustanovitvi kake nove komunistične internacionale in za tak sistem po državah, kakršnega si izberejo prizadeti državljani sami. "Tega Stalin ne bi nikdar sprejel - to je ve lik napredek." Tito je prišel v stik z navadnimi sovjetskimi ljudmi in - "reči moram, da nisem med tistimi ljudmi, ki se puste trenutno od koga vplivati" - bil je sila presenečen nad izpremembo. To so bili zanj drugačni ljudje kot pa jih je poznal od 1935-39 in 1946 leta. Sovjetski ljudje so se znebili more, ki jih je tiščala k tlom za časa Stalina. Poudarjajo svojo željo za mirom, toda "če bi me ni govoril o tem, denimo, samo kak voditelj, bi njegove besede utegnil sprejeti nemara z majhnim pridržkom in morda bi pomislil, da je vmes tudi trohica propa = gande". Jugoslavija želi imeti dobre odnose z vsemi državami ne glede na razli = ko v sistemu. Notranja ureditev neke dežele je stvar naroda te dežele, "ne pa nas, ki smo izven nje". Da pa bi Jugoslavija lahko uspešno izpolnjevala svoje poslan = stvo borca za mir, mora imeti čimboljše odnose z vsemi deželami, s katerimi jih je možno uspostaviti. "Zakaj bi se mi odrekli načelni politiki, ki nam je kori = stila, ki pa je po mojem mnenju prispevala doslej tudi k pomiritvi v svetu?" je zaključil Tito svoj odgovor na vprašanje, ali so se sedaj njegovi odnosi napram Zapadu kaj spremenili.

V nadaljnjem razgovoru je Tito objavil, da bo sovjetska vlada vrnila Titov obisk, ker da je bil lanski Kruščev in Bulganinov obisk samo v svrhu normaliza = cije. O dogodkih v Poznanu, je Tito rekel, da ne more podati podrobne analize, a da sodi, da je oboje res: eno, da poljski narod ne živi v najlažjih razmerah za radi intenzivne industrializacije in da so bili delavci v določeni meri nezado = voljni, in drugo, da so to nezadovoljstvo izkoristile tiste sile, ki nimajo nič skupnega z delavci. Ob vprašanju o položaju Cerkev v Jugoslaviji, je Tito pova = bil goste, da sami stopijo v stik z njihovimi predstavniki in se o tem poučijo. Kardinal Stepinac je doma in ima pravico maševati, ne more pa zaradi obsodbe iz polnjevati dolžnosti verskega poglavarja in ima zato namestnika.

To bi bile glavne misli iz odgovorov na vprašanja, ki so jih zastavili čla ni seminarja, ki ga vodi Eddy Sherwood. Za Jugoslavijo bodo obiskali tudi Sovjet sko Zvezo. Eni bodo te odgovore razumeli tako, drugi drugače. Mogli bi na dolgo in široko kritizirati posamezne odgovore in recimo ugotoviti Titovo farizejstvo, ko je govoril o svobodni izberi sistema v posameznih deželah, medtem ko ni govo = ra o taki izberi v Jugoslaviji, ali pa ko je govoril o razliki med sovjetskimi ljudmi iz let 1935-39, pa ga to ni prav nič pretreslo in omajalo v njegovive ri, da uvede komunizem v Jugoslaviji, itd. Brezsmiselno bi bilo dajati tem izja = vam večji pomen, kot pa ga imajo - namreč, da se zunanja politika Titove vlade = v glavnem ne bo izpreme = nila. Kdor ima posla in izkušnje s komunisti, bo itak ve del, kje Tito in njegovi sodelavci stoje v vseh drugih zadevah. Na vsak način pa bi bilo dobro, da tudi takozvani antikomunisti vedo, kje v teh zadevah stoje o = ni sami, kajti antikomunizem za vsako ceno ni odgovor v dobi atomske in hidro = genske bombe. Dobro bi bilo, ako bi že enkrat pričeli tudi v emigraciji razmišlja ti o drugačnih metodah borbe proti komunizmu kot pa sta vojna in McCarthyzem.

(zps)

Mednarodna arena:

ČIGAVA BO INDIJA, AZIJA?

Točno pred letom dni (KT 170) sem pisal o Indiji in v zvezi z njo o gospo = darski tekmi med Vzhodom in Zapadom. Na podlagi različnih dejstev in izjav sem zaključeval, da se bo prava bitka v naslednjih desetletjih razvijala med obema svetovnim sistemoma na gospodarskem polju.

Pred kratkim je o isti stvari razpravljajal tudi znani ameriški komentator g. Walter Lippmann, čeprav se je vprašanju približal z drugega izhodišča. Res, In = dija je daleč in nas se neposredno ne tiče. V tem dam prav tistim kritikom, ki pravijo, naj rajši pišemo o domačih zadevah. Toda gledano iz gospodarskih vidi = kov je Indija za nas prav tako važna kot je važno, kako se bo komunizem razvijal.

Zato mislim, da je vredno razmisliti ob Lippmannovih zaključkih, ki jih na kratko povzemam:

Togliatti, Thorez, Nenni, pa ameriški in britanski komunisti niso bili žrtve

kremeljske prevare, kot pravijo, ker so pač zaupali v Stalina; postali so žrtve, ker so enostavno verjeli, da kaže ruska revolucija pot v socializem in da treba po tej poti tudi iti. Pri tem so pozabili na Marxov rek, da se bo socializem razvil iz najvišje stopnje kapitalizma. Toda prišlo je do prve socialistične države v Rusiji, ki pa je poznala šele primitivni kapitalizem. Jasno je, da ni bilo Marxovo prerokovanje napačno samo, kje se bo socializem začel, ampak tudi kakšen bo ta socializem.

Kar je stalinistično Rusijo edino zanimalo, je bila nasilna in hitra industrializacija zaostale dežele. Tako je Stalin z žrtvovanjem sreče ene cele generacije organiziral gospodarstvo, ki naj omogoči Rusiji tekmovati z zapadnim kapitalizmom v proizvodnji. Stalinov cilj ni bil, da bi Zapad postal socialističen, ampak da bi Rusija čim prej ujela zapadno industrializacijo. Po teh začetnih ugotovitvah Lippmann nadaljuje:

V tem poskusu, kako more biti brez ozira na človeške žrtve dežela s primitivnim gospodarstvom in nenavajena na ustavno vlado na hitro industrializirana in razvita v močno državo, vidim najbolj inteligenten način, kako razumeti sovjetski sistem. Če namreč razumemo sovjetski sistem tako - kot evangelij za primitivce - potem dobimo ključ do mnogih težavnih vprašanj. Potem postane jasno, zakaj je komunizem uspel v Aziji in na Srednjem Vzhodu, medtem ko ni nič napredoval na tej strani evropske železne zaves. Zakaj ne bi moglo biti tisto, kar so naredili v Rusiji v tridesetih letih, storjeno tudi v drugih nerazvitih in preddemokratičnih družbah?

Ko tako komunizem ni več privlačen v zapadni Evropi, se Kitajci še vedno oklepajo stalinizma; oni so namreč še vedno v ranih stopnjah nasilne industrializacije, ki jo nameravajo doseči leta 1967. Rusi pa so že dosegli upoštevanja vredni industrijski sistem in se zato lahko odpovedo stalinizmu.

Iz takega stališča gledano je stalinizem po svojem bistvu totalitarno nasilje, potrebno v nečloveške namene: prisiliti celo generacijo, da se sama žrtvuje za to, da bi primitivno kmečko gospodarstvo preobrazila v napredno industrijsko.

S tem v mislih pa bomo za bodočnost vsega človeštva lahko ocenili važnost tega, kar dela Nehru v Indiji. Pred svetom ni to nič drugega kot demonstracija, da obstoja človečanska in liberalna alternativa stalinističnemu načinu razvijanja zaostale dežele. Če ne bi bilo Nehrujeve Indije, ne bi imele zaostale dežele nobenega praktičnega alternativnega vzora - razen sovjetskega in kitajskega. Zato je Nehru najresnejši tekmeč, da, edini tekmeč Kruščeva in Maocetunga v Aziji, zaključuje Walter Lippmann.

(gs)

PREUSMERITEV JUGOSLOVANSKEGA GOSPODARSTVA

Jugoslovansko gospodarstvo se je pričelo preusmerjevati od grajenja osnovnih industrijskih objektov na proizvodnjo predmetov široke potrošnje in organizacijo kmetijstva. To ne pomeni, da je industrializacija Jugoslavije že končana, ampak da se je njen tempo samo občutno zmanjšal. Poleg neuspehov pa je možno na področju industrializacije beležiti tudi vidne uspehe, zlasti kar se tiče izkoriščanja vodne energije ter naravnih bogastev Jugoslavije, med katerimi so najpomembnejša nafta, premog, boksit in jeklena ruda. Jugoslavija ni imela niti sredstev niti strokovne delavne sile, da bi mogla vzdržati pospešeno industrializacijo in zato se zdi opazovalcu naravno, da je moralo priti do gospodarske krize, iz katere se dežela sedaj počasi izkopava. Marksizem-leninizem se v svoji kruti sti v Jugoslaviji ni obnesel, čeprav bi nam nekateri partijski doktrinarnji radi dopovedali, da je ves razvoj, pretekli in sedanji v skladu z marksističnim načinom gospodarjenja. Enostavno dejstvo je, da Jugoslovani niso hoteli žrtvovati svojih želodcev za blagor komunističnih gospodarskih eksperimentov in da so stiki z Zapadom - in morda celo upor nemških delavcev v Berlinu - pripomogli k pametnejši gospodarski politiki.

A tudi sedaj ne teče vse gladko, kajti potrebno bo precej časa predno bodo posledice centraliziranega načina gospodarjenja spravljene s sveta. Podjetja so še vse preveč navajena na direktive od zgoraj, da bi bila sposobna misliti docela s svojo glavo, pa tudi državna uprava ni toliko prilagojena novim prilikam, da bi kar naenkrat poznala svojo mero, zlasti ne tisti organi, ki imajo v svojem sestavu ljudi, ki se na gospodarjenje zastopijo toliko kot zajci na boben,

a imajo drugače odlične partijske reference. Volja je lahko dobra, toda priprave so slabe in zato hitrih uspehov pri novi usmeritvi v jugoslovanskem gospodarstvu - kot si jih želijo teoretiki v državni upravi - še nekaj časa ne bodo videli. Ako sodimo po podatkih, ki so na razpolago za prvih pet mesecev tega leta, letošnji načrt proizvodnje ne bo izpolnjen. Proizvodnja potrošnega blaga v prvih petih mesecih se je dvignila samo za dva odstotka v primeru z istim obdobjem lansko leto, a letošnji načrt predvideva 10% porast v dvanajstih mesecih. Prav tako se je dvignila proizvodnja reprodukcijskih sredstev samo za 4%, medtem ko letni načrt predvideva skupno 12%. Delno je temu vzrok pomanjkanje električne energije v začetku leta zaradi nizkega vodostaja na nekaterih rekah, a v glavnem tudi vzrok v tem, da podjetja niso izdelala potrebnih načrtov za izboljšanje svoje proizvodnje in modernizacije svojih sredstev, ki bi omogočala večjo proizvodnjo. In to kljub temu, da je denar na razpolago.

Milijoni dolarjev za modernizacijo

S tem, da so se investicije za osnovne objekte v prvem polletju zmanjšale za 10% v primeru z istim obdobjem lansko leto, so narasli fondi za industrijo, kmetijstvo in transport. Te tri panoge imajo na razpolago okrog 300-400 milijonov dolarjev, ki so jih dobili s posojili in reparacijami, kar pomeni, da si morejo sedaj industrijska in kmetijska podjetja dobro opomoči, ako se za stvar zavamejo. Toda namesto večje "avtomatizacije" proizvodnje, se dogaja, da podjetja najemajo novo delavno silo, a proizvodnja se zato nič ne poveča. Povečajo se samo proizvodni stroški. To je tudi razlog, da so cene gotovih doma proizvedenih predmetov tako visoke, da se te predmete bolj izplača uvažati - izvažati pa surovine, ki jih domača podjetja za svojo proizvodnjo potrebujejo. Izvršni Odbor Zveze trgovinskih zbornic Jugoslavije se je pred dnevi pritožil, da se dela velika reklama za uvoženo blago v škodo domače proizvodnje, "ki je v večini primerov, če že ne po ceni, pa po kvaliteti enakovredna tuji". Na to je odgovoril Svetozar Vukmanović-Tempo, dedič Kidričevega "ekonomskega genija", ki je izjavil, da je uvoz potrošnih predmetov treba celo povečati, "saj je tako omogočena večja konkurenca domačim proizvajalcem, ki čisto izkoriščajo svoj monopolni položaj na notranjem trgu, prodajajo blago slabše kakovosti, po višjih cenah, itd."

Dejstvo je, da se je potrošnja v mestih povečala, čemur je delno vzrok tudi višje število zaposlenih. A to povišanje ne odgovarja povišanju v proizvodnji. Po velikem številu podjetij še vedno prevladuje obrtniški način proizvodnje, čeprav se veliko govori in piše o preusmeritvi in sredstvom, ki so na razpolago. Ako naj novi gospodarski sistem uspe, potem se bo morala potrošnja ali znižati ali pa izvoz povišati, kajti trenutno potrošnja narašča hitreje kot pa narodni dohodek in razliko je treba nadoknaditi s sredstvi iz tuje pomoči in kreditov. Plačilna bilanca z inozemstvom pa še vedno beleži velik primanjkljaj.

To stanje skušajo sedaj ozdraviti na dva načina: s povečano proizvodnjo na podlagi modernizacije tovarn, podjetij in kmetijstva ter z zmanjšanjem stroškov za delavno silo, in pa z intenzivnejšim izvozom, medtem ko skušajo držati uvoz na več ali manj istem nivoju kot lansko leto.

Povečanje proizvodnje in uvoz-izvoz

Kot že rečeno, se je proizvodnja v teku prvih petih mesecev povečala skupno za 4% v primeru z lanskim letom. Proizvedli so 180 milijonov 147.000 kilovattov električne energije več kot lani, kar predstavlja 10% povečanje. Nakopali so 6,677.000 ton premoga in proizvedli 348.300 ton koksa, kar predstavlja 9% povečanje. Ostala proizvodnja se je povečala takole: črna metalurgija 7%, barvasta metalurgija 4%, elektroindustrija 10%, kemična industrija 17%, usnja in obutve 13%, industrija gumijastih izdelkov 16%, grafična industrija 18%, proizvodnja in predelava papirja 37%. Industrija nekovin je izdelala tudi 1318 ton keramike za gospodinjstvo, kemična industrija pa blizu 106.000 ton umetnih gnojil in 12.000 ton modre galice. Kovinska industrija je izdelala 5500 ton kmetijskih strojev, 1000 kamionov, 26.500 koles in 2200 ton posode. Elektroindustrija je izdelala okrog 3 milijone žarnic in 645 ton raznih termičnih aparatov. Proizvodnja tekstilne industrije se je zmanjšala, vendar pa je njena proizvodnja obsegla 22.689 ton prediva, 84.5 milijona kvadratnih metrov tkanin, okrog 12 milijonov parov nogavic in 8.5 milijona kvadratnih metrov konfekcijskega perila in obleke.

Vrednost izvoza v prvem polletju se je povečala za 31% v primeru z istim ob-

dobjem lansko leto, medtem ko je bil uvoz na približno isti višini. Povečal se je zlasti izvoz finalnih izdelkov in strojev, ki letos že obsega 33.2% celotnega izvoza v primeru z 27.4% lansko leto. Povečal se je tudi izvoz kemičnih izdelkov, živil, tobaka in pijač. Iz Makedonije so tako izvozili nad 6500 ton tobaka v vrednosti okrog 8,5 milijona dolarjev v SSSR, Italijo, Združene Države in Francijo, kar predstavlja največji povojni izvoz tobaka iz te republike. Manjši je bil izvoz surovin in goriva. Izvoz mehkega lesa v Anglijo je n.pr. znatno padel, povečal pa se je izvoz bukovine v Združene države. Na vsak način je za letošnjo strukturo izvoza značilen porast izvoza finalnih izdelkov in strojev, kar priča, da se Jugoslavija počasi uvršča med industrijske države. Zanimiva je letos tudi lestvica uvoznikov iz Jugoslavije: 1. Italija, 2. Zahodna Nemčija, 3. Sovjetska Zveza (lansko leto v tem obdobju na osmem mestu!), 4. Združene države, 5. Svica, 6. Velika Britanija, 7. Avstrija, 8. Francija in nato Češkoslovaška, Grčija itd.

Kar se tiče uvoza, ta se je povečal v pogledu živil in surovin, zmanjšal pa v pogledu strojev in transportnih sredstev. Lestvica izvoznikov v Jugoslavijo je enako zanimiva: 1. Združene države, 2. Italija (lani na tretjem mestu), 3. Zahodna Nemčija, 4. Sovjetska Zveza, 5. Velika Britanija, 6. Avstrija, 7. Francija itd.

Primankljaj v trgovinski bilanci se je zmanjšal v primeru z obdobjem lansko leto za polovico, ko je znašal nad 13 milijard dinarjev, kar je lep uspeh. Na vsak način je iz uvozno-izvoznih lestvic razvidno, da je jugoslovanska trgovina še vedno zelo močno usmerjena na Zapad in da bi že iz tega razloga vsaka radikalna sprememba v jugoslovanski zunanji politiki bila usodne narave. V zveznem izvršnem svetu v Beogradu pa so postali celo taki optimisti, da smatrajo, da sedaj Jugoslavija nujno ne rabi več brezplačne gospodarske pomoči za svoj nadaljni razvoj, kajti naravna bogastva Jugoslavije so baje že tako razvita, da lahko odplačujejo tuja dolgoročna posojila. Predvsem računajo z izvozom električne energije v zapadno-evropske države, ki jim jo primanjkuje zlasti pozimi. Jugoslavija pa more proizvesti letno nad 60 milijonov kilovatov hidroenergije. Dalje računajo z razvojem industrije aluminija, ki se drago prodaja na svetovnem tržišču, in ki bi ga v Jugoslaviji lahko proizvedli okrog 300.000 ton na leto - nič manj kot 200 let. Za zagotovitev dovoljne proizvodnje električne energije bi morali tudi povečati proizvodnjo premoga, a država sama ima okrog 10 milijard ton površinskega premoga, ki se da uporabiti v ta namen.

O organizaciji kmetijstva bom spregovoril prihodnjič. (ds)

R A Z G L E D I

=====

SLOVENCİ IN USTAŠI. - Pod tem naslovom komentira srbska DEMOKRATSKA MISAO (št. 15. April-Maj, 1956) dopis v HRVATSKEM GLASU, o katerem sem poročal v "Razgledih", KT št. 186. "D.M." pravi: "Zakaj neki bi morali Slovenci lepo sprejeti ustaše, Hitlerjeve in Mussolinijeve slugе, ki so razdrli našo državo, razbili Slovenijo med Nemčijo, Italijo in Madžarsko, pregnali na deset tisoče Slovencev z domačega ognjišča, tisoče celo v Srbijo, a slovenske rimsko-katoliške duhovnike natrpali v Jasenovac v svrhu "zaščite in prehrane". Pri nas živi nek Slovenec, ki je bil še deček, ko se je razvedelo, da bodo skozi Ljubljano šli ustaši. Vsi so se zaprli v hiše pred temi nezaslišanimi zvermi in čudotvori. Nihče si jih ni želel videti, kaj šele da bi jim napravil kako uslugo. Nas zares čudi, da HRVATSKI GLAS ne razume, da ni mogel nihče videti v ustaših človeška bitja, enako ne Slovenci, ki so ravno zato, ker so bili za časa vojne na Hrvatskem, vedeli in videli, kdo so bili ustaši."

IN TRETJI HALIFAX. - S tem naslovom objavlja srbska NAŠA REČ dopis g. Pavla Markovića o dogodkih na prireditvi "Saveza srpskih četnika" 6. maja t.l. v Halifaxu, Anglija. Prvi Halifax je bil 26. septembra 1954, ko so Jevdjevićevi četniki v prisotnosti kralja Petra in uglednih angleških meščanov s silo preprečili petje jugoslovanske himne. O tem škandalu so pisali tudi angleški časopisi. O drugem Halifaxu je pisal uvodnik KT. št. 182. Sedanji "tretji Halifax", kot ga imenuje g. Marković, je podoben prvemu in glavno vlogo so spet igrali Jevdjevićevi četniki. Prisoten je bil bivši predsednik uradniške vlade, g. Božidar Purić, ki je kot glavni govornik iznesel po svoji navadi celo grmado neumnosti, katerim so "srbski četniki" z navdušenjem ploskali. Toda nekateri trezni Srbi, zlasti nek bivši jugoslovanski

kapetan, so protestirali proti oslarijam g.Purića. "Veliko-Srbi" v dvorani so se sila razburili in zahtevali, da se tega človeka vrže z balkona. Končno so njega in še nekatere druge vrgli iz dvorane.

HRVATSKI FALZIFIKATI!- Srbski časopis "SLOBODA", ki izhaja v Chicagu, objavlja v številki 16.maja tl. "škandalozen primer, iz katerega se najboljšje vidi s kakšni mi sredstvi in falsifikati si pomagajo Hrvatje v Ameriki". 22.aprila tl. so namreč ustaši slovesno proslavili 15-letnico osnovanja Neodvisne Države Hrvatske. Proslava je bila v Clevelandu. Nanjo so povabili tudi ameriškega kongresmana iz Clevelanda, g.Feiana, ki se je povabilu odzval in tudi pripravil govor. Za tem je g.Feian poslal pismo Speakerju za Kongresni Rekord, ki je zelo zanimivo, a je silno razburilo velikosrbe v Chikagu. To pismo podajam tako kot ga je objavila SLOBODA: "G.Speaker! V nedeljo, 22.aprila tl., sem se udeležil v Clevelandu proslave 15-obljetnice nacionalne neodvisnosti Hrvatske, na kateri se je nahajal tudi Msgnr.Tomislav Firis. Mi Amerikanci ne bomo nikdar pozabili, da so naši letalci, ki so bili za časa druge svetovne vojne sestreljeni na Hrvatsko, našli v hrvatskih legionarjih resnične prijatelje in zaščitnike pred sovražnikom. Te iste hrvatske legije, pod vodstvom generala Mihailovića, so organizirale skrivno pot, po kateri so naši letalci pobegnili iz Hrvatske v svobodni svet. Spomnimo se, da so komunisti, ko so okupirali Jugoslavijo, ujeli generala Mihailovića in pripravili njegovo ustrelitev. Tedaj so ameriški veterani s tega bojišča protestirali in poskušali preprečiti umor generala Mihailovića s strani Titovih komunistov.To so razlogi, poleg naših osnovnih političnih načel, ki nas navajajo k temu, da pod premo hrvatski narod v njegovih težnjah po nacionalni neodvisnosti."

B.SIMONIČ

PROSLAVA STOLETNICE WOODROWA WILSONA

5.julija je priredil Centralno Vzhodno Evropski Odbor Woodrowa Wilsona v dvorani Cosmos Cluba v Washingtonu proslavo ob stoletnici rojstva ameriškega predsednika Woodrowa Wilsona. Ta odbor sestavljajo predstavniki Češkoslovaške, Poljske, Romunije in Jugoslavije, katero predstavljajo, sodeč po uradnem seznamu odbora, Hrvatsko narodno predstavništvo, Narodni odbor za Slovenijo, Srbski centralni odbor in srsbka zemljoradniška stranka.

Na tej proslavi, ki se jo je udeležila tudi Wilsonova soproga, so bili med drugimi Stanislav Mikolajczyk, dr.Krek, K.Fotič, Milan Gavrilović, Romun Popo itd. Slovesnost je otvoril dr.Bogumil Vošnjak, ki je navzočim predstavil dr.Vlatka Mačeka, sedanjega predsednika Wilsonovega odbora. Dr.Vošnjak je nato obudil spomine na Washington iz leta 1918, za časa predsednika Wilsona, ko je delo za osvoboditev naših narodov potekalo z veliko silo in uspehom.

Za njim je govoril dr.Maček, ki je poudaril Wilsonove napore, da položi temelje trajnega miru. Žal, te ideje so bile po drugi svetovni vojni docela zanemarljive in zato danes ves svet trepetajo pred možnostjo kake tretje vojne. Toda, je poudaril dr.Maček, Wilsonova načela so živa, kajti vse od Boga dane ideje o pravici in humanitarnosti so večne.

Največjo pozornost je vzbudil govor senatorja Huberta Humpreya, člana senatnega odbora za zunanje zadeve, ki je označil Wilsona kot preroka sedanje dobe. Wilson je bil miselno desetletja pred ameriškim narodom. On je veroval, da narodi ohranijo svojo voljo po svobodi tudi, kadar ostanejo zaradi terorja brez pomoči.

Zadnji govornik je bil Klement Zablocki, član odbora za zunanje zadeve predstavniškega doma, ki je po rodu Poljak. Zablocki je ponovil Wilsonove besede ob grobu Gerogea Washingtona 4.julija 1918: "To, kar mi želimo, je vlada zakona, osnovana na pristanku državljanov in oprta na organizirano mišljenje človeštva." Danes, je rekel Zablocki, so mnogi narodi sveta podvrženi režimom, ki jih ne predstavljajo, in odvzeta jim je pravica do samoopredelitve. Potrebno je, da pride do svetovnega priznanja osnovnih človeških pravic, ki vsebuje seme pravice, miru in reda. Amerika bi danes potrebovala na svojem čelu človeka kakršen je bil Wilson.

O tej prireditvi je poročal tudi Washingtonski tisk.

PISMA UREDNIKU

Dragi g. urednik! - Vidim, da ste se v Vaši 189. številki, 19. maja t.l. neposredno dotaknili mojega članka "Dokumenti za zgodovino in zgodovina po dokumentih", ki je izšel v "Srpskem Jedinstvu" od 1-15. marca 1956. Prečital sem tudi komentar zborniške "Iskre" na ta moj članek. Niti moj članek niti komentar "Iskre" ne dopuščata dvom, da sem kritiziral generaliteto bivše Jugoslavije in da sem se obrnil na ta "Iskrin" članek in komentar g. V.F. v "Klic Triglavu" samo zato, ker oba ta članka brani ta generale. Slovenščino poznam dovolj dobro in razumel sem namero članka g. V.F., pa me zato čudi, odkod Vaša pripomba, da je "avtor V.F. generale branil ne pa napadal, kar trdi g. Bilbija..."

Drugače imate tehnično prav, ko pravite, da dopisi z inicialkami niso anonimni. Toda tudi mi vemo boljše! Vaš dopisnik V.F. nima državljanski pogum, da bi s polnim imenom podpisal osporavajoče članke in je zato njegov dopis anonimni za vsakogar razen za Vas, ki ga verjetno osebno poznate. Ostajam primojem, da je dopis g. V.F. brez osnove, nepismen in nedostojen: resnica je resnica in sama po sebi ne izgubi prav nič na svoji vrednosti, ako jo prineso na dan "totalitarne skupine" zato, ker se med njih ne upa, da bi jo prvi obelodanil.

Vaš časopis, mimogrede rečeno, pa mi je od vseh slovenskih begunskih časopisov najbolj všeč. G. Simonič bi moral prečitati "Die Geheime Front" predno piše o 27. marcu. Hvala Vam!
Chicago, 13. 6. 56. Žarko G. Bilbija

Odgovor g. V.F.:

Dvomi, da g. Bilbija res razume slovenščino, sicer ne bi bilo potrebno, da še enkrat ponovim: 1. Uredništvo KT ne prejema "SRPSKO JEDINSTVO" in zato tudi nisem mogel prečitati njegove "Dokumente itd.", razen kratkega izvlečka v ISKRI. 2. Nisem debatiral niti z njim niti z g. Vukičevićem (ISKRA št. 109.) 3. Nisem niti branil niti ne napadal generale, ampak sem protestiral proti nepošteni navadi generaliziranja. 4. Ali je g. Bilbija objavil v SRPSKEM JEDINSTVU resnico, ne vem. Mogoče misli, da je, a g. Vukičević v ISKRI prav gotovo ni povedal cele resnice, marveč le zrno resnice, ki jo je serviral s številnimi neresnicami, potvorbami in pristranim tolmačenjem. Z drugimi besedami: navajal

je vodo na zborniški mlin. 5. Prav tako kot sem jaz anonimni za g. Bilbija, je on anonimni za mene. Zanj nisem doslej še nikdar slišal in tudi sedaj njegovo ime ničesar ne pojasnjuje, razen da ima "državljanški pogum". A kaj to pomeni, ne vem, upam pa, da bo za to dobil lepo odlikovanje. V.F.

Zaključek:

Iz naše opombe v KT 189. je jasno, da smo se sklicevali na članek g. Bilbije le v toliko, kolikor ga je ponatisnila ISKRA. Po tem izvlečku iz konteksta smo zaključevali, da je g. Bilbija branil generale, enako kot g. Vukičević; za to smo se čudili, da je napadel g. V.F., ki je tudi v bistvu branil tiste generale, vsaj večino, ki so se vrnili v domovino. Šele iz gornjega pojasnila vidimo, da je bilo stališče g. Bilbije nasprotno in zato pač radi umikamo svojo pripombo. Glede anonimnosti: svet bi bil zelo pust, če bi imeli samo hrabre in strahopetne ljudi; imamo vendar tudi skromne, previdne, za usodo svojcev odgovorne. Vse to in še marsikaj opravičuje "anonimnost", ki se je sicer v modernem tisku poslužujejo tudi časnikarji drugačnega kalibra in pomena, kot pa so emigrantski. Ali je članek g. V.F. nepismen, nedostojen itd, kar pravi g. Bilbija, je pač stvar osebne presoje in okusa, o čemer pač ni mogoče diskutirati. - S tem zaključujemo to debato. Urednik KT

JUGOSLOVANSKA KRONIKA

Tito in njegova žena sta prispela na odih na grški otok Krk, kjer sta ju sprejela grški kralj in kraljica. Na otok je prispel tudi predsednik grške vlade, Karanavlis, ki bo imel verjetno s Titom razgovore v zvezi z Balkansko Zvezo in Ciprom.

Kot je poznano, je zahodno-nemški parlament odložil ratifikacijo sporazuma o nekaterih plačilih Jugoslaviji iz za časa vojne. To je bilo storjeno več ali manj namerno, ker je Tito izjavljal v Moskvi, da so potrebna pogajanja med obema Nemčijama in na ta način neuradno priznal Vzhodno Nemčijo. To je sila godilo Sovjetom. Toda sedaj je prišlo do nenadnega sestanka med Titom in zahodno-nemskim ambasadorjem v Beogradu, kateremu je Tito zagotovil, da Jugoslavija ne bo priznala Vzhodne Nemčije. To Titovo dejanje je presenetilo tudi jugoslovanski tisk.